

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat	Affektív jelenségek összehasonlításának lehetséges szempontjai	16
2. táblázat	Összefoglaló táblázat az érzelmek komponenseiről és a hozzájuk kapcsolódó biológiai rendszerekről	24
3. táblázat	Négy érzelmi rendszer Panksepp elméletének korai változata alapján	35
4. táblázat	Az érzelmi válaszokat létrehozó rendszerek, mérőmódszerek és érzékenységük összehasonlítása	44
5. táblázat	Agyi funkciók lokalizálására szolgáló, lézió és stimuláción alapuló technikák	46
6. táblázat	Központi idegrendszeri vizsgáló módszerek összehasonlítása	47
7. táblázat	Agyi funkciók vizsgálati eljárásai	49
8. táblázat	Összefoglaló táblázat az agyi régiókról anatómiai elhelyezkedésük alapján	71
9. táblázat	A prefrontális kéreg egyes régióinak funkciói áttekintő tanulmányok és meta-elemzések alapján	84
10. táblázat	Agyi hálózatok főbb funkciói és a hozzájuk kapcsolható idegrendszeri struktúrák	92
11. táblázat	Colin DeYoung hierarchikusan szerveződő kibernetikus személyiségmodellje	124
12. táblázat	Elsődleges érzelmi rendszerek	134

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra	Érzelmi jelenségek	14
2. ábra	Az affektív jelenségek spektruma időtartamuk szerint	15
3. ábra	Az érzelmek körmodellje	18
4. ábra	Az alapérzelmek kialakulása és funkciói Robert Plutchik evolúciós pszichológiai elméletében	21
5. ábra	Alapérzelmek Plutchik modelljében: hasonlóságok, ellentétek és érzelmi intenzitás	21
6. ábra	Alapérzelmekből létrejövő kombinációk és ellentétek Plutchik elmélete alapján	22
7. ábra	Az affektív idegtudomány fejlődési útja a korai neuroanatómiai modellektől a speciális irányzatok felé	26
8. ábra	Fényképösszeállítás Phineas Gage esete kapcsán	28
9. ábra	Kiváltó ingerre adott válaszok. Egymástól független komponensek működése Cannon és Bard modelljében	31
10. ábra	A Papez-gyűrű vázlatos rajza	32
11. ábra	A limbikus rendszer hálózatai, funkciói és a hozzájuk kapcsolható zavarok	33
12. ábra	Az affektív idegtudomány alapjain kialakuló két irányzat napjainkban	38
13. ábra	Az affektív idegtudomány fejlődési iránya I.	39
14. ábra	Az affektív idegtudomány fejlődési iránya II.	39
15. ábra	A vér oxigénszintjétől függő jelmenet (BOLD) lefutása egyetlen inger és ismétlődő ingerek esetén	52
16. ábra	Alapállapot és aktivált állapot közti különbségek	53
17. ábra	A kivonásos technika logikája	54
18. ábra	Az idegrendszer működését vizsgáló eljárások téri és idői felbontása	57
19. ábra	Hangulatindukciós módszerek csoportosítása különböző szempontok mentén	62

20. ábra	Saját-érzés Mutató (SAMU): figurák által meghatározott érzelmi dimenziók és a válaszadást segítő kifejezések	67
21. ábra	Kilencfokú SAMU-skálák valencia, arousal és kontroll dimenziókon történő értékeléshez	67
22. ábra	A pszichológiai jelenségek szintje és az idegrendszeri mechanizmusok szintje integrálódik az affektív idegtudományban	71
23. ábra	A félelemtanulásért felelős agyi kör LeDoux szerint	81
24. ábra	Az affektív folyamatokért felelős agyi kör részei Richard Davidson szerint	83
25. ábra	A prefrontális kéreg részei	83
26. ábra	A-C. Az agy-funkció kapcsolat fejlődése a moduláris szerveződéstől az elosztott hálózatokig	89-90
27. ábra	Négy agyi hálózat	91
28. ábra	Hét agyi hálózat	93
29. ábra	Az érzelem és megismerés kapcsolat kétirányú	96
30. ábra	Az érzelem-megismerés interakció hangsúlyának változása pszichológiatörténeti szempontból	98
31. ábra	A prefrontális kéreg régiói laterális és mediális nézetből	101
32. ábra	„Hideg” végrehajtó (kék) és „meleg” affektív rendszer (piros)	107
33. ábra	Nemi különbségek észelés, reaktivitás, szabályozás és átélés területén	115
34. ábra	Affektív kronometriai paraméterek Richard Davidson szerint	120
35. ábra	Az emelkedési szakaszért felelős kérgi, kéreg alatti és kolinerg rendszerek	120
36. ábra	Az affektív élmény intenzitásáért felelős kérgi, kéreg alatti és agytörzsi régiók	122
37. ábra	Panksepp elgondolása a főbb pszichiátriai kórképek eredetéről munkássága korai szakaszában	133
38. ábra	Főbb pszichopatológiai kórképek három rendszerű modell alapján	149

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

ACC	anterior cinguláris kéreg
ADHD	figyelemzavar és hiperaktivitás
aINZ	anterior inzula
AIR	autonóm idegrendszer
aMCC	anterior középső cinguláris kéreg
ANPS	Affektív Idegtudományi Személyiség Skálák (Affective Neuroscience Personality Scales)
ASD	autizmus spektrum zavar
BAS	viselkedéses aktiváló rendszer
BDI	Beck-féle depresszió kérdőív
BF	bazális előagy
BIS	viselkedéses gátló rendszer
BNST	stria terminalis bed nucleus
BOLD signal	blood oxygen level dependent signal
CR	feltételes válasz
CRF	kortikotropinfel szabadító hormon (corticotrophin releasing factor)
CT	komputertomográfia (computer tomography)
CS	feltételes inger
dACC	dorzális anterior cinguláris kéreg
dIPFC	dorzolaterális prefrontális kéreg
DMN	nyugalmi hálózat (default mode network)
dmPFC	dorzomediális prefrontális kéreg
DTI	diffúziós tenzoros képalkotás (diffusion tensor imaging)
EDA	elektrodermális aktivitás (electrodermal activity)
EEG	elektroencefalográfia (electronencephalography)
EGG	elektrogasztrográfia (electrogastrography)
EKG	elektrokardiográfia (electrocardiography)
EMG	elektromiográfia (electromyography)
EOG	elektrookulográfia (electrooculography)

ERN	érzelemszabályozási hálózat (emotion regulation network)
ERP	eseményfüggő potenciálok (event related potentials)
FFFS	harc-menekülés-lefagyás rendszer
fMRI	funkcionális mágneses rezonancia képalkotás (functional magnetic resonance imaging)
HC	hipokampusz
HiTOP	Hierarchical Taxonomy of Psychopathology
HPA	hipotalamusz-hipofízis-mellékvesekéreg
HT	hipotalamusz
IAPS	International Affective Picture System
IFG	inferior frontális tekervény
INZ	inzula
IPC	inferior parietális kéreg
ITC	inferior temporális kéreg
KIR	központi idegrendszer
lOFC	laterális orbitofrontális kéreg
LPC	laterális parietális kéreg
lPFC	laterális prefrontális kéreg
MCC	középső cinguláris kéreg
MEG	magnetoencefalográfia (magnetoencephalography)
mOFC	mediális orbitofrontális kéreg
mPFC	mediális prefrontális kéreg
MTC	mediális temporális kéreg
MTL	mediális temporális lebeny
NAC	nucleus accumbens
NER	neuro-endokrin rendszer
NIRS	közeli infravörös spektroszkópia (near infrared spectroscopy)
NPY	y neuropeptid
OCC	okcipitális kéreg
OCD	kényszerbetegség
OFC	orbitofrontális kéreg
OIS	optikai képalkotás (Optical intrinsic signal imaging)
OTC	okcipitotemporális kéreg
PAG	periaqueductális szürkeállomány
PCC	poszterior cinguláris kéreg
PET	pozitronemissziós tomográfia (positron emission tomography)
pgACC	pregenuális anterior cinguláris kéreg
PHC	parahipokampális kéreg
PPC	poszterior parietális kéreg
pre-SMA	pre-szupplementer motoros terület

PTS D	poszttraumás stressz zavar
rdACC	rostrális dorzális anterior cinguláris kéreg
RDoC	R esearch Domain Criteria
rlPFC	rostrolaterális prefrontális kéreg
rmPFC	rostromediális prefrontális kéreg
rt-fMRI	valós idejű (real-time) fMRI
SAM	Self-Assessment Manikin
SAMU	Saját-ézés Mutató
sgACC	szubgenuális anterior cinguláris kéreg
SMA	szupplementer motoros terület
SN	substantia nigra
SPECT	foton-emissziós számítógépes tomográfia (Single-photon-emission computed tomography)
SSRI	szelektív szerotonin-visszavétel gátló
STAI	Spielberger-féle szorongás kérdőív
ST BN	stria terminalis bed nucleus
STG	szuperior temporális tekervény
STS	szuperior temporális árok
SZIR	szomatikus idegrendszer
TC	temporális kéreg
tDCS	transzkraniális egyenáramú ingerlés
TMS	transzkraniális mágneses ingerlés
TP	temporális pólus
TPJ	temporoparietális junkció
UR	feltétlen válasz
US	feltétlen inger
V1	elsődleges vizuális kéreg
vmPFC	ventromediális prefrontális kéreg
VTA	ventrális tegmentális area